

11.2.2026

SUPU 1193/01.04.01.03/2025

Oikeusministeriö

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö VN/5137/2022

Suojelupoliisin lausunto työryhmän mietinnöstä sisältäen ehdotuksen uudeksi valmiuslaiksi

Oikeusministeriö on pyytänyt suojelupoliisilta lausuntoa otsikossa mainitusta mietinnöstä, jossa ehdotetaan säädettäväksi uusi valmiuslaki ja kumottavaksi nykyinen samanniminen laki. Uudistuksen tavoitteena on saattaa valmiuslaki vastaamaan nykyaikaista käsitystä yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta ja sitä uhkaavista tekijöistä. Tavoitteena on johdonmukainen, ajantasainen ja perustuslain kanssa sopusoinnussa oleva sääntelykokonaisuus, joka tarjoaa edellytykset tehdä poikkeusolojen hallitsemiseksi oikea-aikaiset päätökset sekä sisältää asianmukaiset ja riittävät toimivaltuudet näiden päätösten toteuttamiseksi.

Suojelupoliisi toteaa näkemyksensä, että ehdotus uudeksi valmiuslaiksi on yleisesti ottaen laadukkaasti valmisteltu. Kyse ei ole poikkeusoloja ja niiden hallintaa koskevan sääntelykokonaisuuden perusteiden uudistamisesta, vaan ennemminkin sääntelykokonaisuuden selkeyttämisestä ja johdonmukaistamisesta sekä sen melko varovaisesta nykyaikaistamisesta.

Suojelupoliisi kiinnittää huomiota valmiuslain ehdotettuun 60 §:ään, joka koskisi velvollisuutta luovuttaa ohjelmiston tai tietojärjestelmän käyttöoikeus Puolustusvoimille ja Rajavartiolaitokselle. Suojelupoliisi pitää säädettäväksi ehdotettua velvollisuutta ja sen soveltamisalaa riittämättömästi rajattuna ja pykälän tarkoitusta perusteluidensa valossa hyvin epäselvänä.

Säännösehdotuksen mukaan Puolustusvoimat tai Rajavartiolaitos voisi sotilaallisen puolustusvalmiuden kohottamiseksi tai ylläpitämiseksi 11 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa velvoittaa yhteisön tai luonnollisen henkilön luovuttamaan sille käyttöoikeuden ohjelmistoon tai tietojärjestelmään. Lain 32 §:n 4 kohdan määritelmäsäännöksen mukaan "yhteisöllä" tarkoitettaisiin valmiuslaissa yksityisoikeudellista tai julkisoikeudellista oikeushenkilöä, eli muun muassa valtion viranomaisia.

Pykäläehdotuksen perusteluiden mukaan ehdotettu toimivaltuus "vastaisi osin" voimassa olevan valmiuslain 60 ja 63 §:n säännöksiä. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan väittämä on paikkansapitämätön ja harhaanjohtava, eikä kyse osaksikaan ole siitä, että esitetään säädettäväksi nykyistä vastaavasta toimivaltuudesta. Perusteluissa viitatuista säännöksistä nykyisen valmiuslain 60 §:ssä ei ole kyse velvollisuudesta luovuttaa ohjelmiston tai tietojärjestelmän käyttöoikeus Puolustusvoimille tai Rajavartiolaitokselle, vaan liikenne- ja viestintäministeriön oikeudesta määrätä teleyritykset toteuttamaan eräitä viestintäverkkoihinsa kohdistuvia toimenpiteitä sähköisten tieto- ja

viestintäjärjestelmien toimivuuden turvaamisen tarkoituksessa. Nykyisessä 63 §:ssä on puolestaan kyse siitä, että liikenne- ja viestintäministeriö voi poikkeusoloissa velvoittaa yksityisen henkilön tai *muun kuin valtionhallintoon* kuuluvan yhteisön luovuttamaan viranomaiselle tai viranomaisen nimeämälle taholle käyttöoikeuden mm. ohjelmistoon tai tietojärjestelmään, *jos luovutus on välttämätön yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpidossa käytettävien verkko- tai viestintäpalveluiden toiminnan turvaamiseksi*.

Ehdotetun 60 §:n tarpeellisuutta perustellaan mietinnössä (s. 299) sillä, että "sotilaallisissa poikkeusoloissa voi ilmetä välttämätön tarve saada sellaisen ohjelmiston tai tietojärjestelmän käyttöoikeus, jolla kyetään turvaamaan esimerkiksi sotilaallisen johtamisjärjestelmän toimintakyky", ja sillä, että "esimerkiksi kyberpuolustuksen näkökulmasta toimivaltuus mahdollistaisi reserviläisten, järjestöjen ja yhteisöjen kehittämien tietojärjestelmien käytön Suomen sotilaallisessa puolustuksessa". Suojelupoliisin näkemyksen mukaan perusteluissa käsitelty tarve on ymmärrettävä ja asianmukainen, mutta se ei voi muodostaa perustetta sille, että Puolustusvoimille ja Rajavartiolaitokselle säädetään käytännössä rajoittamaton oikeus omaan harkintaansa perustuen ottaa hallintaansa valtionhallinnon muiden viranomaisten tietojärjestelmiä niiden salassa pidettävine ja turvallisuusluokiteltuine tietosisäلتöineen niinkin yleisesti määritellyssä tarkoituksessa kuin sotilaallisen maanpuolustuskyvyn kohottaminen ja ylläpitäminen. Pykäläehdotuksen perusteluiden mukaan tietojärjestelmän käyttöoikeudella tarkoitettaisiin sitä, että tietojärjestelmän hallinta siirrettäisiin Puolustusvoimille, jolloin se vastaisi tietojärjestelmän ylläpidosta ja käytöstä omalla henkilöstöllään. Tällainen toiminta olisi viranomaistietojärjestelmiin kohdistuessaan omiaan vaarantamaan poikkeusolojen aikaisen viranomaistoiminnan, poikkeusolojen hallinnan sekä rekisteröityjen oikeudet ja tietosuojan. Sääntelyllä on myös perusoikeusvaikutuksia, jolloin sen tulee olla soveltamisalaltaan sillä tavalla täsmällistä kuin perustuslain 23 § edellyttää.

Lain 57, 71, 72 ja 73 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi Puolustusvoimien, poliisin, Rajavartiolaitoksen ja pelastusviranomaisen oikeudesta velvoittaa ajoneuvon omistaja tai haltija luovuttamaan ajoneuvonsa edellä mainittujen tahojen hallintaan poikkeusoloissa. Lain 71 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan poliisi voisi velvoittaa ajoneuvon haltijan tai omistajan luovuttamaan ajoneuvonsa poliisin hallintaan, jos se on välttämätöntä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi eikä poliisin operatiivista toimintaa voida muutoin turvata. Koska suojelupoliisin tehtävänä ei ole yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, on selvä, että se ei voisi käyttää nyt kyseessä olevaa toimivaltuutta. Suojelupoliisilla ei sinänsä ole huomauttamista tätä vastaan, sillä on ilmeistä, että ajoneuvojen otto-oikeudesta säättäminen on tarpeen lähinnä poikkeusolojen varsinaisten vasteviranomaisten laajamittaisten kuljetustarpeiden ja kenttätoiminnan turvaamiseksi. Muiden viranomaisten tulee huolehtia ajoneuvokantansa poikkeusolajenaikaisesta riittävydestä jo normaaliolojen aikaisin sopimuksin ja varautumisjärjestelyin. Samalla on erittäin tärkeä varmistaa, että Puolustusvoimien, poliisin, Rajavartiolaitoksen ja pelastusviranomaisen oikeutta ottaa ajoneuvoja ei kohdisteta poikkeusoloissa sellaisiin muihin viranomaisiin, joilla on välttämättömiä poikkeusolojen hallintaan liittyviä tehtäviä ja jotka ovat ajoneuvokannastaan riippuvaisia niiden suorittamiseksi. Mietinnön

perusteluihin onkin tämän mukaisesti kirjattu, että toimivaltuuksia sovellettaessa tulisi varmistaa, ettei niillä vaaranneta muita poikkeusolojen hallinnan kannalta keskeisiä viranomaistoimintoja tai huoltovarmuutta, ja että toimenpiteitä tulisi lähtökohtaisesti välttää esimerkiksi kohdistamasta muiden viranomaisten käyttöön tarvittavaan välttämättömään kalustoon. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan tästä periaatteesta tulisi säätää suoraan lain tasolla.

Apulaispäälikkö

Jonna Turunen

Päälakimies

Jan Sjöblom

Apulaispäälikkö

Jonna Turunen

Päälakimies

Jan Sjöblom

Asiakirja (ID 76443) on sähköisesti allekirjoitettu Suojelupoliisin
asiankäsittelyjärjestelmässä 12.2.2026 10.35.41. Allekirjoituksen
oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.